
SPIS TREŚCI

Przedmowa	5
Wstęp	9
 Część I. Okres wielkich podbojów (264-133 p.n.e.)	
Źródła do historii podboju basenu Morza Śródziemnego	23
Społeczeństwo rzymskie w III wieku p.n.e.	27
Podstawy ekonomiczne i rozwarstwienie społeczeństwa	27
Ustrój polityczny Rzymu w III wieku p.n.e.	31
Armia rzymska i jej przygotowanie do stworzenia Imperium	37
Podboje rzymskie w III wieku p.n.e.	41
Pierwsza wojna punicka (264-241 p.n.e.)	41
Sytuacja wewnętrzna w Rzymie w latach 241-218 p.n.e. i podbój Galii Przedalpejskiej	49
Druga wojna punicka (218-201 p.n.e.)	54
Podboje rzymskie w II w. p.n.e. (do 133 r.)	63
Wojny macedońskie i wojna syryjska	63
Trzecia wojna macedońska (171-167 p.n.e.) i trzecia wojna punicka (149-146 p.n.e.)	69
Walki w Hiszpanii (197-133 p.n.e.)	73
Przemiany ekonomiczno-społeczne i kulturalne w Rzymie w okresie wielkich podbojów	77
Prowincje, ich organizacja i rola w życiu gospodarczym Rzymu	77
Przemiany w rolnictwie italskim. Ruina chłopstwa	80
Rola niewolnictwa w III i II wieku p.n.e.	83

Wzrost znaczenia plebsu miejskiego. Proletariat rzymski	86
Ekwici — nowa uprzywilejowana warstwa społeczna	88
Wzrost znaczenia <i>nobilitas</i>	90
Przemiany kulturalne	92
Hellenizacja kultury rzymskiej	92
Przemiany religijne	94
Literatura rzymska — jej początki	102

Część II. Okres schyłku republiki (133-30 p.n.e.)

Źródła i literatura	107
Kryzys republiki rzymskiej (133-70 p.n.e.)	113
Wojny Rzymu w latach 133-70 p.n.e.	113
Kwestia agrarna	118
Rola polityczna ekwitów na przełomie II i I wieku p.n.e.	125
Problem sprzymierzeńców	129
Powstania niewolników	132
Powstanie Aristonika	138
Dyktatura Sulli	140
Okres upadku ustroju republikańskiego (70-30 p.n.e.)	142
Spółczesność rzymska w połowie I wieku p.n.e.	143
Nadzwyczajna pozycja Pompejusza	150
Droga Juliusza Cezara do jedynowładztwa	154
Dyktatura Cezara	163
Walka o władzę po śmierci Cezara	170
Przemiany w obyczajach i kulturze rzymskiej	178

Część III. Wczesne cesarstwo rzymskie (30 p.n.e.-284 n.e.)

Okres pryncypatu (ok. 30 p.n.e.-ok. 193 n.e.)	187
Źródła i literatura	187
Pryncypat Augusta	195
Podstawy społeczne i polityczne ustroju	195
Reforma armii i polityka zagraniczna Augusta	205

Polityka kulturalna Augusta	217
Główne kierunki ekspansji rzymskiej w I i II wieku n.e.	228
Panowanie dynastii julijsko-kludyjskiej (14-68)	228
Dynastia Flawiuszów (69-96)	238
Panowanie Antoninów (96-192)	246
Przemiany ekonomiczno-społeczne w okresie pryncypatu	263
Rozwój gospodarczy prowincji	263
Sytuacja gospodarcza Italii w I-II wieku n.e. Rozwój kolonatu	269
Urbanizacja Imperium. Awans arystokracji prowincjonalnej	278
Przemiany ustrojowe w okresie pryncypatu	289
Tradycja historiografii senatorskiej	289
Wzrost władzy cesarskiej za rządów dynastii julijsko-kludyjskiej	290
Reformy Flawiuszów	293
Umocnienie władzy cesarskiej za Antoninów	297
Kultura rzymska w I-II wieku. Przemiany religijne	303
Literatura i sztuka w okresie pryncypatu	303
Rozwój kultów wschodnich	308
Początki chrześcijaństwa i jego rozwój w I-II wieku	312
Przemiany w starej religii	320
Rola kultu cesarskiego	325
Okres przejściowy od pryncypatu do dominatu (193-284)	328
Panowanie dynastii Sewerów (193-235)	328
Walki o władzę po śmierci Kommodusa	328
Panowanie Septymiusza Sewera i jego reformy	331
Rządy następców Sewera	336
Problem kryzysu społeczno-ekonomicznego w latach 235-284	340
Zmiany w rolnictwie	340
Zmiany w sytuacji miast	343
Rozwój chrześcijaństwa w III wieku	346
Literatura chrześcijańska	346

Organizacja gmin chrześcijańskich w III wieku	348
Prześladowania chrześcijan w III wieku	350
Najazdy Persów i plemion germańskich na państwo rzymskie w III wieku	353
Monarchia Sassanidów w Persji	353
Najazdy germańskie na obszary naddunajskie i nadreńskie	354
Oslabienie władzy centralnej i próby jej odrodzenia	359
Okres zamętu i uzurpacji	359
Reformy Galiena	360
Rządy cesarzy iliryskich	363

Część IV. Późne cesarstwo rzymskie (284-476)

Źródła do historii późnego cesarstwa	369
Rządy Dioklecjana i system tetrarchii (284-305)	378
Geneza rządów tetrarchii	378
Przywrócenie stabilności i bezpieczeństwa granic	383
Reformy administracyjne i gospodarcze	388
Wielkie Prześladowania	393
Abdykacja Dioklecjana i próby utrwalenia nowej tetrarchii	398
Panowanie Konstantyna Wielkiego i utalenie dominatu (306-337)	404
Ewolucja postawy religijnej Konstantyna. Nawrócenie na chrześcijaństwo	404
Cesarz wobec konfliktów wewnątrz Kościoła	408
Główne reformy Konstantyna Wielkiego	412
Decyzje dynastyczne Konstantyna Wielkiego i jego śmierć	421
Następcy Konstantyna z dynastii Flawiuszów (337-363)	422
Rządy synów Konstantyna Wielkiego. Konstancjusz II (337-361) i umocnienie chrześcijaństwa	422
Organizacja i rola Kościoła w IV wieku. Początki monastycyzmu	430
Cesarz Julian i próba odnowienia religii pogańskiej	438
Państwo rzymskie w latach 363-425	449
Panowanie Walentyniana i Walensa	449
Początki wielkiej wędrówki ludów i klęska pod Hadrianopolem	454
Rządy Teodozjusza Wielkiego. Chrześcijaństwo (katolicyzm) religią panującą	459

Spis treści

Schylek Imperium Romanum (395-476)	474
Rządy synów i następców Teodozjusza Wielkiego	474
Upadek cesarstwa na Zachodzie	485
Przetrwanie cesarstwa na Wschodzie i nowe państwa germańskie na Zachodzie	496
Kultura późnego cesarstwa	511
Zakończenie	523
Tablice chronologiczne	527
Tablice genealogiczne	554
Tab. 1. Rodzina Augusta	554
Tab. 2. Rodzina Konstantyna I Wielkiego	555
Słownik ważniejszych pojęć i terminów	556
Bibliografia	573
Indeks bóstw i postaci mitologicznych	617
Indeks osób	620
Indeks nazw geograficznych i etnicznych	642
Spis map	657
Spis ilustracji	658
Contens	664
Indice	669